

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ιστορικό Αρχείο

2012

Α. Περί συστάσεως τοῦ πανεπιστημίου.

Ἄρθρ. 1.

Θέλει συστηθῆ δι' ὅλον τὸ κράτος πανεπιστήμιον εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀνοιχθῆ ἐπίσημως τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ πάσχα 1837.

Πρὸς μνήμην δὲ τοῦ Συστήσαντος αὐτὸ θέλει φέρει τὴν ἐπωνυμίαν « Πανεπιστήμιον τοῦ Ὁθωνος. »

Ἄρθρ. 2.

Τὸ πανεπιστήμιον τοῦτο σύγκειται ἀπὸ τέσσαρας σχολῶν (facultés), δηλ.

Α'. Τὴν τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν ὡς φιλοσοφίας, φιλολογίας, μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἰδίως δὲ χημείας, φυσικῆς, ἀστρονομίας, τῶν διαφόρων μερῶν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, καταστατικῆς καὶ ἱστορίας μὲ τὰς βοηθητικὰς ἐπιστήμας αὐτῶν.

Β'. Τὴν τῆς θεολογίας.

Γ'. Τὴν τῆς ἰατρικῆς.

Δ'. Τὴν τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Τὸ πανεπιστήμιον ἐν γένει, δηλ. ἡ ἔνωσις ὅλων τῶν σχολῶν αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν κατὰ τὴν ἰσχύοντα χάριν τῆς ὑψηλοτέρας ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Εισαγωγικό κείμενο

Από τον Αντιπρύτανη κ. Θεόδωρο Λιακάκο, καθηγητή της Ιατρικής Σχολής και
Προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής του ΙΑ.ΕΚΠΑ.

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών είναι το πρώτο Πανεπιστήμιο όχι μόνο του ελληνικού Κράτους, αλλά και ολόκληρης της Βαλκανικής Χερσονήσου και της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Η ιδέα της ίδρυσης Πανεπιστημίου στην Ελλάδα, υπαρκτή ήδη από τον καιρό του Αγώνα για την Απελευθέρωση, υλοποιήθηκε στις 14 Απριλίου 1837 με την έκδοση του διατάγματος «Περί Συστάσεως του Πανεπιστημίου», το οποίο οδήγησε στην ίδρυση και λειτουργία του Οθωμανικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι συνθήκες ήταν πλέον ώριμες για την ίδρυση Πανεπιστημίου, αφού είχε δημιουργηθεί το απαραίτητο πνευματικό υπόβαθρο και είχε γίνει η απαιτούμενη προεργασία για την πραγματοποίηση του σχεδίου ίδρυσης του πρώτου Πανεπιστημίου.

Στο συστατικό διάταγμα του Πανεπιστημίου συμπεριελήφθησαν οι διορισμοί των τριάντα τεσσάρων καθηγητών, του πρύτανη και των τεσσάρων κοσμητόρων.

Το 1911, για να εκπληρωθεί ο όρος της διαθήκης του Ιωάννη Δομπόλη, που διέθεσε την κολοσσαία περιουσία του για την ίδρυση στην Αθήνα ή σε οποιαδήποτε άλλη πόλη, πρωτεύουσα της Ελλάδας, Πανεπιστημίου, που θα ονομαζόταν «Καποδιστριακό», ιδρύθηκε το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο ως ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο με δική του περιουσία.

Με τον Οργανισμό του 1922 ορίσθηκε ότι τα δύο Ιδρύματα συναποτελούν το «Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Αθηνών», το οποίο προσέφερε ανέκαθεν πολύτιμο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο, αποτελώντας συνάμα κέντρο πνευματικής και πολιτιστικής δράσης και διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στην πορεία του τόπου.

Η καταγραφή της ιστορίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως αποτυπώνεται στα πάσης φύσεως έγγραφα των Τμημάτων, Σχολών, Οργάνων και Υπηρεσιών του, αποτελεί έργο του Ιστορικού Αρχείου, το οποίο ιδρύθηκε το 1991, κυρίως ως διοικητική υπηρεσία του Πανεπιστημίου μας, και αποτελεί σημαντικό ερευνητικό κέντρο συγκεντρώσεως και επιστημονικής επεξεργασίας του αρχειακού υλικού του Πανεπιστημίου.

Το Ιστορικό Αρχείο, συνεργαζόμενο με όλες τις υπηρεσίες του Πανεπιστημίου Αθηνών, κυρίως όμως με το Μουσείο Ιστορίας, επικέντρωσε το ενδιαφέρον του στον εντοπισμό του υλικού, το οποίο ήταν όχι μόνο τεράστιο, αλλά και διάσπαρτο σε πολλά κτήρια.

Πρωτεύων σκοπός του Ιστορικού Αρχείου είναι η διάσωση και σύγχρονη οργάνωση του αρχειακού υλικού από την ίδρυση του Πανεπιστημίου μέχρι τις ημέρες μας, φωτίζοντας έτσι την ιστορική εικόνα του πρώτου πανεπιστημιακού ιδρύματος της Ελλάδας και κατ' επέκταση την πορεία της παιδείας και της επιστήμης στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Εγγύς Ανατολής. Παράλληλα, λειτουργεί ως κέντρο ιστορικής έρευνας διαθέτοντας μια μικρή βιβλιοθήκη, αναγνωστήριο και μια κεντρική αίθουσα για σεμινάρια και εκδηλώσεις. Παράλληλα, ασχολείται με τις ψηφιοποιήσεις των διαφορετικών τεκμηρίων, την αναλυτική καταλογογράφηση, τον εντοπισμό νέου υλικού, τη φυσική οργάνωση και συντήρηση του αρχειακού υλικού, καθώς και με ένα σύνολο πρωτοβουλιών για το συντονισμό αντιστοίχων δραστηριοτήτων άλλων ΑΕΙ.

Το Ιστορικό Αρχείο, ανταποκρινόμενο σε έναν από τους βασικούς του άξονες λειτουργίας, προχώρησε στην εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων για την ιστορία των Σχολών του Πανεπιστημίου μας, αξιοποιώντας το πλούσιο τεκμηριωτικό υλικό που απόκειται στο Αρχείο. Έχουν ολοκληρωθεί οι έρευνες για τη Σχολή Θετικών Επιστημών και για τη Σχολή Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, ενώ έχουν δρομολογηθεί οι αντίστοιχες έρευνες και για τις υπόλοιπες Σχολές.

Ένας από τους καταστατικούς στόχους του Αρχείου είναι η προώθηση της ανάπτυξης του επιστημονικού διαλόγου γύρω από θέματα της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και γενικότερα των Πανεπιστημίων, ελληνικών και ευρωπαϊκών, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να αναδειχθούν νέα πεδία έρευνας, να συστηματοποιηθεί η προβληματική γύρω από την ιστορία των Πανεπιστημίων, να προσελκυσθούν φοιτητές, καθώς και νέοι ερευνητές. Διαμορφώθηκε έτσι ευρεία ερευνητική υποδομή για τη μελέτη της ιστορίας των Πανεπιστημίων, καθώς και τη διεξαγωγή ειδικών ερευνών για τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της εκπαίδευσης και των επιστημών.

Τα τελευταία χρόνια το Ιστορικό Αρχείο έχει προχωρήσει εντατικά την ψηφιοποίηση του αρχειακού του υλικού, με αποτέλεσμα να έχουν ήδη ψηφιοποιηθεί τα αρχεία των Σχολών, των Διοικητικών Υπηρεσιών του Ιστορικού Αρχείου, ορισμένων παραρτημάτων, παλαιές έντυπες εκδόσεις του Πανεπιστημίου και πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Το ψηφιοποιημένο υλικό καταλογογραφημένο και επεξεργασμένο με βάση θεματικούς όρους και λέξεις κλειδιά είναι αναρτημένο στην ψηφιακή βιβλιοθήκη ΠΕΡΓΑΜΟΣ.

Με την αναδίφηση τόσο του αρχειακού υλικού, όσο και βιογραφικών κειμένων πανεπιστημιακών δίδεται η δυνατότητα διερεύνησης χαρακτηριστικών, και όχι μόνο, στοιχείων προσώπων που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στα πανεπιστημιακά δρώμενα και έχουμε ένα δείγμα της κοινωνικής τους ταυτότητας.

Η παρούσα Πρυτανεία, αναγνωρίζοντας το σημαντικό έργο που όλα αυτά τα χρόνια επιτελείται στο Ιστορικό Αρχείο, αφενός κάνει σχετική μνεία στον Εσωτερικό Κανονισμό και στον Οργανισμό Διοικητικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου, αφετέρου στηρίζει τις προσπάθειες και δραστηριότητες που εξασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία του και την επίτευξη των στόχων του και στο μέλλον. Σχετικές πρωτοβουλίες μπορούν μάλιστα να αναληφθούν για μία πιο ενεργητική συμμετοχή του Ιστορικού Αρχείου σε εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες αναφορικά με την ιστορία του Πανεπιστημίου Αθηνών και την ιστορία της Ανώτατης Εκπαίδευσης, σε συσχετισμό πάντοτε με τους πολιτικούς, κοινωνικούς, ιδεολογικούς και πολιτισμικούς παράγοντες στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες.

Οικεία Κλεάνθη επί της οδού Θόλου στην Πλάκα, όπου στεγάστηκε το πρώτο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

*Από τον Αντιπρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής του ΙΑ.ΕΚΠΑ,
καθηγητή ιστορίας των επιστημών Κώστα Γαβρόγλου*

Το Ιστορικό Αρχείο του Πανεπιστημίου Αθηνών περιέχει ένα από τα πληρέστερα αρχεία δημόσιου οργανισμού στην Ελλάδα. Υπάρχει το σύνολο, σχεδόν, των τεκμηρίων που αποτυπώνουν την πορεία του Πανεπιστημίου από την ίδρυση του το 1837: τα πρακτικά των συζητήσεων της Συγκλήτου και των Σχολών, τα υπηρεσιακά και διοικητικά έγγραφα, τα αρχεία του Ναού της Καπνικαρέας, των Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων Συγγρού, Αρεταίειου, Αιγινήτειου, του Μαράσλειου Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης, πολλές φωτογραφίες όπως και κηλητογραφικό υλικό. Μετά από αποφάσεις Συγκλήτων του Πανεπιστημίου, το Ιστορικό Αρχείο έχει την ευθύνη για τον εντοπισμό και την πολύπλευρη διαχείριση των τεκμηρίων, δηλαδή, την καταλογογράφηση, τη φωτογράφιση, την ψηφιοποίηση και τη συντήρηση του υπάρχοντος υλικού, όπως και της εξυπηρέτησης των ερευνητών.

Η ψηφιοποίηση και η ηλεκτρονική διαχείριση του αρχειακού υλικού του Ιστορικού Αρχείου είναι ένα έργο καινοτόμο και αποτελεί βασικό άξονα και στόχο λειτουργίας του Αρχείου. Από το Υπολογιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου δημιουργήθηκε σε ηλεκτρονικό περιβάλλον μία βάση δεδομένων που περιλαμβάνει ένα συνοπτικό κατάλογο του ψηφιοποιημένου υλικού και ένα διευρυμένο κατάλογο όπου εισάγεται η τεκμηρίωση των εγγράφων. Το ψηφιοποιημένο υλικό είναι προσβάσιμο μέσω διαδικτύου στην ψηφιακή βιβλιοθήκη ΠΕΡΓΑΜΟΣ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Μία άλλη διάσταση των δραστηριοτήτων του Ιστορικού Αρχείου είναι ο συντονισμός του έργου που γίνεται σε άλλα ΑΕΙ σχετικά με τα δικά τους αρχεία, όπως και η αναζήτηση τρόπων συνεργασίας με αντίστοιχους θεσμούς Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων. Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί συναντήσεις των υπευθύνων για τα ιστορικά αρχεία από όλα τα Α.Ε.Ι. της χώρας και έχουν παρθεί σημαντικές πρωτοβουλίες από τα υπόλοιπα Α.Ε.Ι. για την οργάνωση των αρχείων τους και την ανάδειξη των ερευνητικών και διδακτικών δυνατοτήτων που αυτά παρέχουν.

Το Ιστορικό Αρχείο σε συνεργασία με μέλη ΔΕΠ διαφόρων Τμημάτων του Πανεπιστημίου Αθηνών έχει προχωρήσει σε μία σειρά από τεκμηριωτικές μελέτες. Στις σελίδες που ακολουθούν αλλά και στο διαδικτυακό τόπο του Ιστορικού Αρχείου (<http://www.archive.uoa.gr>) αποτυπώνονται αναλυτικά οι ερευνητικές και διδακτικές δραστηριότητες του Ιστορικού Αρχείου.

Μία από τις άμεσες προτεραιότητες μας είναι η ενίσχυση του υλικού μας με τα αρχεία των Ομοτίμων Καθηγητών· και όχι μόνο. Στο πλαίσιο των ερευνητικών δραστηριοτήτων και του εμπλουτισμού της τεκμηριωτικής υποδομής του Ιστορικού Αρχείου αναδείχθηκε ένας νέος στόχος: να συγκεντρωθεί κάθε τεκμήριο και κάθε μαρτυρία που σχετίζεται με το φοιτητικό κίνημα, αλλά και το συνδικαλιστικό κίνημα των διδασκόντων και διοικητικών υπαλλήλων του Πανεπιστημίου, ώστε στο Ιστορικό Αρχείο να υπάρχουν όσα περισσότερα τεκμήρια μπορούμε να βρούμε για τις πολύπλευρες πτυχές της πανεπιστημιακής καθημερινότητας.

Στη σημερινή συγκυρία, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί πως το Ιστορικό Αρχείο έχοντας δρομολογήσει την ολοκλήρωση των καταγραφών, των ψηφιοποιήσεων και της συντήρησης του αρχειακού υλικού αρχίζει να είναι έτοιμο για να εισέλθει σε μία νέα φάση: το Ιστορικό Αρχείο

αλλά και η Διοίκηση του Πανεπιστημίου Αθηνών αντιμετωπίζουν πλέον μια νέα πρόκληση και καλούνται να απαντήσουν στο ερώτημα ως προς τη νέα μορφή που θα πρέπει να πάρει το Ιστορικό Αρχείο. Η απάντηση φαίνεται να είναι η βαθμιαία μεταμόρφωση του Ιστορικού Αρχείου σε ένα θεσμό με ακόμα πιο έντονη την ερευνητική και διδακτική δραστηριότητα. Η έρευνα γύρω από τα θέματα που αφορούν την ιστορία του Πανεπιστημίου Αθηνών ταυτίζεται ουσιαστικά με την έρευνα γύρω από τα μεγάλα θέματα της ελληνικής κοινωνίας από τις αρχές του 19ου αιώνα, όπως είναι ενδεικτικά η διαμόρφωση της κυρίαρχης ιδεολογίας, ο χαρακτήρας και η σύνθεση του φοιτητικού πληθυσμού, η ιστορία των ελεύθερων επαγγελματιών, οι απαραίτες διαφόρων γνωσιακών περιοχών και η σχέση τους με την κοινωνική τους νομιμοποίηση, οι υπηρεσίες που το Πανεπιστήμιο Αθηνών παρείχε (όπως χαρακτηριστικά αυτές της νοσοκομειακής περίθαλψης, των αναλύσεων του Χημείου και του Φαρμακευτικού Χημείου, των μετρήσεων των τμημάτων της Μετεωρολογίας και της Σεισμολογίας, του Εθνικού Αστεροσκοπείου που για πολλές δεκαετίες αποτελούσε μέρος του Πανεπιστημίου, της συγκρότησης των ανώτερων δικαστηρίων, κτλ.) Είναι σαφές πως οι νέες ερευνητικές κατευθύνσεις του Ιστορικού Αρχείου (που θα μπορούν να συμπεριλάβουν διδακτορικές διατριβές και μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες) δεν θα είναι περιορισμένες αυστηρά στο στενό πλαίσιο της ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά θα διευρύνονται και σε ένα σύνολο άλλων θεμάτων που εγγράφονται στη μελέτη της ιστορίας της ελληνικής κοινωνίας μέσα αλλά και έξω από το Πανεπιστήμιο. Σε αυτή τη διεπιστημονική προσέγγιση για την ιστορία του Πανεπιστημίου θα μπορούν να συνεργαστούν άτομα από διαφορετικές ειδικότητες (το Πανεπιστήμιο Αθηνών έχει στους κόλπους του πολλές εξαιρετικές περιπτώσεις επιστημόνων και ερευνητών) και παράλληλα να οργανωθούν και μεταπτυχιακά μαθήματα και σεμινάρια.

Μέσα από μία τέτοιου είδους μορφή και λειτουργία, το Ιστορικό Αρχείο θα μπορεί, επίσης, να δημιουργήσει τους όρους για μία θεσμικά κατοχυρωμένη συνεργασία των διαφορετικών και διάσπαρτων αρχείων που υπάρχουν σε όλη την Ελλάδα –και όχι μόνο των Πανεπιστημιακών. Η επόμενη περίοδος δεν θα ευνοεί τη λειτουργία και τη συντήρηση αρχείων και υπάρχει ο κίνδυνος για την περαιτέρω υπονόμευση της αρχαιακής παιδείας και κουλτούρας. Η διατήρηση αρχείων θα θεωρείται «πολυτέλεια», «χάσιμο χρόνου και χρήματος», «μη αποδοτική επένδυση» δημόσιων και ιδιωτικών πόρων. Παρά το γεγονός ότι όλες οι διοικήσεις του Πανεπιστημίου Αθηνών έχουν δείξει έμπρακτα ότι δεν συμερίζονται τέτοιες πεποιθήσεις, ο κίνδυνος για τις αρχαιακές συλλογές της χώρας και η υπονόμευση της καλλιέργειας της συνείδησης για τη συστηματική συλλογή και διαφύλαξή τους είναι απολύτως υπαρκτός. Το Πανεπιστήμιο Αθηνών θα μπορούσε να παίξει καίριο ρόλο στην απόκρουση μιας τέτοιας νοοτροπίας και στο παρόν και στο μέλλον, επενδύοντας στο Ιστορικό Αρχείο, ως την κατεξοχήν αρχαιακή υπηρεσία του με την απαραίτητη υποδομή, τεχνολογία, κουλτούρα και όραμα για τη συγκρότηση ενός δυναμικού κεντρικού αρχαιακού θεσμού στην Ελλάδα.

Οι οικονομικές δυνατότητες των Πανεπιστημίων είναι γνωστές. Γνωστό είναι, επίσης, ότι κωφεύει η Πολιτεία για την ενίσχυση των Πανεπιστημίων σε ανθρώπινο δυναμικό. Παρά τις ελλείψεις μας σε προσωπικό, θα πρέπει να είναι σαφές ότι η εύρυθμη λειτουργία του Ιστορικού Αρχείου οφείλεται στους εργαζόμενους στο Ιστορικό Αρχείο, ερευνητών και διοικητικών, οι οποίοι μέσα από την εργασία τους, που συχνά είναι πολύ πέραν των τυπικών υποχρεώσεων τους, συνέβαλαν αποφασιστικά στη διαμόρφωση και υλοποίηση των στόχων μας.

Ιστορικό

Το Ιστορικό Αρχείο του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΙΑ.ΕΚΠΑ) στεγάζεται σε ένα μεσοπολεμικό κτίριο ιδιοκτησίας του Πανεπιστημίου, στην οδό Σκουφά 45. Ιδρύθηκε το 1991 και αποτελεί διοικητική και ερευνητική υπηρεσία του Πανεπιστημίου.

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών διαθέτει πολύτιμο αρχειακό υλικό από την ίδρυση του το 1837. Το υλικό αυτό περιλαμβάνει:

Α) Τέσσερα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα σε πληροφοριακή ύλη διοικητικά αρχεία (Συγκλήτου, Πρωτοκόλλου, Εθιμοτυπίας –κυρίως δημοσιεύματα και φωτογραφικό υλικό–, Αρχείο Διεύθυνσης Σχολών).

Β) Τα αρχεία που τήρησαν οι γραμματείες των πέντε σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών (Θεολογική, Νομική, Ιατρική, Φιλοσοφική, Φυσικομαθηματική).

Γ) Προσωπικά αρχεία καθηγητών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα αρχεία αυτά είναι πολύτιμα, καθώς προστιθέμενα στον πανεπιστημιακό πλούτο παρέχουν εξαιρετικά σημαντικές πληροφορίες για την ακαδημαϊκή και ευρύτερη επιστημονική ιστορία μας. Προς την κατεύθυνση του εμπλουτισμού αυτής της πολύτιμης και σπάνιας συλλογής στο-

χεύουν οι συντονισμένες προσπάθειες του Ιστορικού Αρχείου και των ομότιμων καθηγητών, προκειμένου να εντοπιστούν και να απογραφούν όσο το δυνατόν περισσότερα προσωπικά αρχεία. Η ανταπόκριση είναι άμεση και θερμή, δεδομένο που εγγυάται ότι σύντομα στο υπάρχον σχετικό αρχειακό υλικό θα προστεθούν και νέα προσωπικά αρχεία καθηγητών του Πανεπιστημίου.

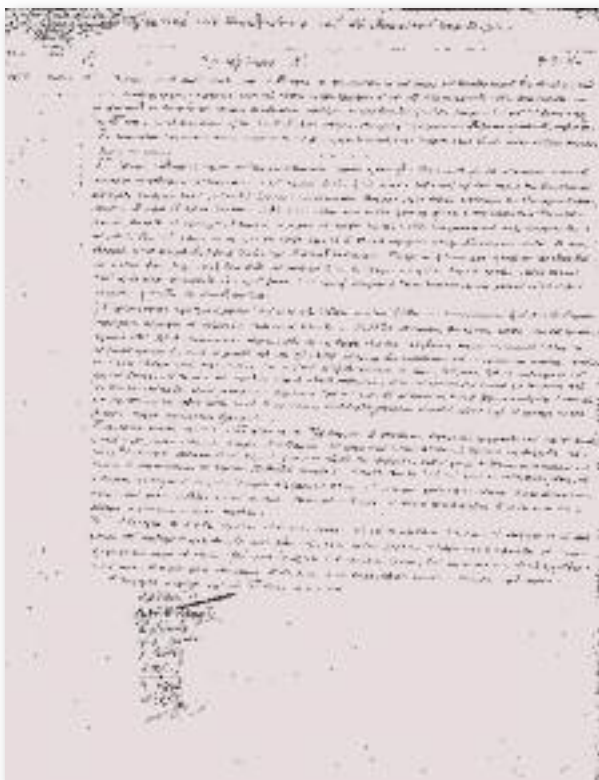
Δ) Φωτογραφικό, ηχητικό και κινηματογραφικό υλικό από εκδηλώσεις του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ε) Συλλογή προσωπογραφιών των καθηγητών του Πανεπιστημίου.

Στην αρχειακή συλλογή του ΙΑ.ΕΚΠΑ συμπεριλαμβάνονται επίσης το υλικό που προέρχεται από: α) την Εφορεία του Αιγιντείου Νοσοκομείου, β) την Εφορεία του Πανεπιστημιακού Ναού των Εισοδίων της Θεοτόκου και Αγίας Βαρβάρας (Καπνικαρέας), γ) την Πανεπιστημιακή Λέσχη. Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί πως στη συλλογή του ΙΑ.ΕΚΠΑ συμπεριλαμβάνεται και το πλούσιο αρχειακό υλικό του Μαράσλειου Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης που περιλαμβάνει πρακτικά, χρονικά, μαθητολόγια και διδακτέα ύλη. Επίσης, στόχος του Ιστορικού Αρχείου είναι να συγκεντρωθεί κάθε τεκμήριο και κάθε μαρτυρία που σχετίζεται με το φοιτητικό κίνημα και τη δράση του.

Το ΙΑ.ΕΚΠΑ έχει αναλάβει τη συγκέντρωση και ταξινόμηση του αρχειακού υλικού των ετών 1837-1980, τη συγκρότηση ηλεκτρονικών καταλόγων, καθώς και την ψηφιοποίηση του αρχείου. Έχει διαμορφώσει έτσι υποδομή για τη μελέτη της ιστορίας των Πανεπιστημίων, καθώς και τη διεξαγωγή ειδικών ερευνών για τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της εκπαίδευσης και των επιστημών. Παράλληλα, το Ιστορικό Αρχείο πραγματοποιεί γενικά ερευνητικά προγράμματα για τη νεότερη ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία, συνεργάζεται με ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και ιδρύματα σε συναφείς ερευνητικούς τομείς, προκηρύσσει υποτροφίες, διεξάγει σεμινάρια, συμβάλλει, τέλος, στην οργάνωση αρχείων άλλων πανεπιστημίων, οργανισμών και επιχειρήσεων.

Σήμερα, έχει καταλογογραφηθεί σχεδόν το σύνολο και έχει ψηφιοποιηθεί μεγάλο μέρος του συνολικού όγκου ιστορικών τεκμηρίων που απόκεινται στο Ιστορικό Αρχείο, το οποίο περιλαμβάνει λυτά έγγραφα, βιβλιοδετημένες σελίδες με-

γάλου σχήματος (κώδικες), έντυπα, φωτογραφίες.

Η καταγραφή, καταλογογράφηση και ψηφιοποίηση του αρχειακού υλικού έχει πραγματοποιηθεί από το προσωπικό και συνεργάτες του ΙΑ.ΕΚΠΑ και έχει ενισχυθεί σημαντικά από τις επιχορηγήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας" του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, της Τεχνικής Εταιρείας Βόλου, της Unesco, του A.G. Leventis Foundation, του Ιδρύματος Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου, του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, του Κοινοφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση.

◆ ΣΚΟΠΟΙ

Σκοπός του ΙΑ.ΕΚΠΑ είναι αφενός η διάσωση, η σύγχρονη οργάνωση, η διαχείριση του αρχειακού υλικού από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών (1837) και αφετέρου η εξυπηρέτηση ερευνητών, φοιτητών, αλλά και κοινού που δεν προέρχεται από τον ακαδημαϊκό χώρο. Το υλικό που απόκειται στο ΙΑ.ΕΚΠΑ αποτελεί ευρεία ερευνητική υποδομή για τη μελέτη της ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών αλλά και της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας γενικότερα. Σε αυτό το πλαίσιο, το ΙΑ.ΕΚΠΑ λειτουργεί ως κέντρο ιστορικής έρευνας διαθέτοντας μια μικρή βιβλιοθήκη, ένα αναγνωστήριο και μια κεντρική αίθουσα για σεμινάρια και εκδηλώσεις.

Πιο συγκεκριμένα, η θεσμική λειτουργία του ΙΑ.ΕΚΠΑ αντικατοπτρίζεται σε τρεις άξονες:

Ο πρώτος άξονας επικεντρώνεται στη διαρκή μέριμνα για τη διάσωση του αρχείου του Πανεπιστημίου Αθηνών, τόσο του υλικού που έχει παραχθεί στο παρελθόν και θεωρείται ήδη αρχειακό, όσο και του τρέχοντος υλικού που παράγεται στη σύγχρονη και που θα καταστεί αρχειακό στο μέλλον. Μεγάλο τμήμα του αρχείου του Πανεπιστημίου είναι ήδη συγκεντρωμένο και καταγεγραμμένο. Στο βαθμό, ωστόσο, που το αρχείο του Πανεπιστημίου είναι ένας ζωντανός οργανισμός και που υπάρχει παραγωγή και ροή νέου αρχειακού υλικού, η ανάγκη για καταγραφή του υλικού είναι συνεχής.

Ιδιαίτερη φροντίδα δίνεται προς την κατεύθυνση της διάσωσης, της συλλογής και του εμπλουτισμού της αρχειακής συλλογής του Πανεπιστημίου Αθηνών με υλικό που λανθάνει και δεν απόκειται στις κεντρικές υπηρεσίες του Πανεπιστημίου (ενδεικτικά, προσωπικά αρχεία καθηγητών, τεκμηριωτικό υλικό για το φοιτητικό κίνημα, κ.ά.). Για το σκοπό αυτό, το ΙΑ.ΕΚΠΑ βρίσκεται σε συνεχή επαφή και συνεργασία με άλλες μη πανεπιστημιακές αρχειακές μονάδες, με έναν επιπλέον στόχο, να συμπεριληφθεί αυτό το υλικό στο ψηφιακό περιβάλλον της αρχειακής συλλογής του ΙΑ.ΕΚΠΑ. Τέλος, το ΙΑ.ΕΚΠΑ έχει συμβάλει με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στη κινητοποίηση και άλλων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων, ώστε να δημιουργηθεί ένα κεντρικός αρχειακός θεσμός στην Ελλάδα, με αντικείμενο τα Αρχεία των Πανεπιστημίων.

Ο δεύτερος άξονας λειτουργίας του ΙΑ.ΕΚΠΑ αφορά στην ψηφιοποίηση και ηλεκτρονική διαχεί-

Αριστερά: Πρακτικά της πρώτης συνεδρίασης των καθηγητών της Πανεπιστημιακής Συγκλήτου στις 11 Μαΐου 1837, με βασικά θέματα προς συζήτηση το διορισμό γραμματέα, λογιστή και κλητήρα, την κατάρτιση του προϋπολογισμού εξόδων, καθώς και τον τύπο εγγραφής των φοιτητών. Τα πρακτικά υπογράφουν, μεταξύ άλλων, οι καθηγητές Αρχιμανδρίτης Μισαήλ-Αποστολίδης, Νεόφυτος Βάμβας, Αναστάσιος Γεωργιάδης-Λευκίας και Γεώργιος Α. Ράλλης (η αναγραφή των ονομάτων ακολουθεί τη σειρά των υπογραφών).

Δεξιά: Εισιτήριο για την τελετή θεμελίωσης του κεντρικού κτιρίου του Πανεπιστημίου, στις 2 Ιουλίου 1839. Μέλη της επιτροπής για τη συγκέντρωση οικονομικών συνδρομών υπέρ της ανέγερσης του κτιρίου ήταν, μεταξύ άλλων προσωπικοτήτων, οι Θ. Κολοκοτρώνης, Γ. Κουντουριώτης και Ανδρ. Ζαΐμης.

ριση του τεράστιου αρχαιακού υλικού. Τα τελευταία πέντε χρόνια, χάρη στην εντατικοποίηση των προγραμμάτων ψηφιοποίησης, έχουν ήδη ψηφιοποιηθεί και ταξινομηθεί ηλεκτρονικά τα αρχεία των Σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών, των Διοικητικών υπηρεσιών του ΙΑ.ΕΚΠΑ, ορισμένων Παραρτημάτων, παλαιές έντυπες εκδόσεις του Πανεπιστημίου και πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Δηλαδή, μεγάλος όγκος ιστορικών τεκμηρίων που απόκεινται στο ΙΑ.ΕΚΠΑ, τα οποία περιλαμβάνουν λυτά έγγραφα, βιβλιοδετημένες σελίδες μεγάλου σχήματος (κώδικες), έντυπα, φωτογραφίες. Οι ψηφιοποιημένες εικόνες υποβλήθηκαν σε επεξεργασία ώστε να είναι εύκολη η ανάγνωσή τους από οθόνη Η/Υ και να μπορούν να αναπαραχθούν με ευκρίνεια από εκτυπωτή. Επιπλέον, ταξινομήθηκαν ηλεκτρονικά με την αξιοποίηση ειδικού λογισμικού που διαθέτει το ΙΑ.ΕΚΠΑ. Η ψηφιοποίηση του αρχαιακού υλικού πραγματοποιήθηκε αφενός σύμφωνα με τις συμβάσεις και τη πρακτική που ακολουθούν σημαντικά ξένα πανεπιστήμια, αφετέρου ανταποκρινόμενη στο αυξανόμενο διεθνές ενδιαφέρον για το ερευνητικό πεδίο της ιστορίας των πανεπιστημίων και της θεσμικής ανάπτυξης της γνώσης. Το μεγαλύτερο μέρος του ψηφιοποιημένου υλικού, καταλογογραφημένο και επεξεργασμένο με βάση θεματικούς όρους και λέξεις κλειδιά, είναι αναρτημένο στην ψηφιακή βιβλιοθήκη ΠΕΡΓΑΜΟΣ (<http://pergamos.lib.uoa.gr/dl/navigation?pid=col:histsarch>) και διατίθεται στο επιστημονικό και ερευνητικό κοινό. Έχουν, επίσης, παρθεί και όλα τα απαραίτητα μέτρα για θέματα copyright και προσωπικών δεδομένων. Η «Κοινωνία της Πληροφορίας» επιβράβευσε το έργο του Ιστορικού Αρχείου, προσφέροντας ένα επιπλέον ποσό που δαπανήθηκε για την εκτέλεση του έργου «Δημιουργία ενιαίου διαδικτυακού τόπου για την ανάδειξη και προβολή της ιστορίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου» και το οποίο ολοκληρώθηκε σε συνεργασία με το Τμήμα Πληροφο-

ρικής και το Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου.

Η θεσμική λειτουργία του ΙΑ.ΕΚΠΑ υπηρετείται και από ένα τρίτο σημαντικό άξονα: τις ερευνητικές και διδακτικές δραστηριότητες. Το ΙΑ.ΕΚΠΑ είναι ένα πολύπλευρο κέντρο έρευνας, ιστορικού και κοινωνιολογικού χαρακτήρα. Το ερευνητικό του έργο υποστηρίζεται από το διοικητικό, το αρχειονομικό και το έργο της ψηφιοποίησης. Η διεξαγωγή έρευνας, η διοργάνωση και ο συντονισμός επιμορφωτικών σεμιναρίων και προγραμμάτων, η επιστημονική συνεργασία με παρόμοια κέντρα και ινστιτούτα της ημεδαπής και αλλοδαπής, η διοργάνωση ημερίδων, διαλέξεων, συνεδρίων, σεμιναρίων και εκδηλώσεων σε παρεμφερείς τομείς, η πραγματοποίηση επιστημονικών δημοσιεύσεων, είναι μεταξύ άλλων, οι δραστηριότητες που αναδεικνύουν και υποστηρίζουν αυτό τον τρίτο άξονα λειτουργίας του ΙΑ.ΕΚΠΑ.

Τέλος, ένας από τους καταστατικούς στόχους του ΙΑ.ΕΚΠΑ είναι η προώθηση της ανάπτυξης του επιστημονικού διαλόγου γύρω από θέματα της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και γενικότερα των Πανεπιστημίων, ελληνικών και ευρωπαϊκών. Στόχοι, μεταξύ άλλων, είναι να αναδειχθούν νέα πεδία έρευνας, να συστηματοποιηθεί η προβληματική γύρω από την ιστορία των Πανεπιστημίων, να προσελκυσθούν προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές και νέοι ερευνητές. Στο πλαίσιο αυτό έχουν διοργανωθεί στο παρελθόν αλλά προγραμματίζονται και για το μέλλον ποικίλα συνέδρια και διατμηματικά σεμινάρια με θεματολογία που αφορά ενδεικτικά τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της ανώτατης εκπαίδευσης, τη μελέτη ενός από τους κεντρικότερους θεσμούς του Ελληνικού κράτους, του Πανεπιστημίου Αθηνών εξετάζοντάς το πολυπρισματικά και ενταγμένο στο ευρύτερα ευρωπαϊκά συμφραζόμενα, τη συζήτηση γύρω από την έννοια του αρχείου και το ρόλο του στη σημερινή ψηφιακή εποχή κ.ά.

Συλλογή του Ιστορικού Αρχείου

Οι σφραγίδες των Σχολών του Πανεπιστημίου, συμπεριλαμβανομένης και της σφραγίδας της Σχολής Φυσικών και Μαθηματικών Επιστημών μετά την αυτονόμησή της από τη Φιλοσοφική Σχολή το 1904.

Η αρχειακή συλλογή είναι οργανωμένη σε σειρές δεμένων βιβλίων και σε σειρές φακέλων με λυτά έγγραφα. Το ΙΑ.ΕΚΠΑ προσπάθησε να οργανώσει το υλικό αυτό έτσι ώστε να ανταποκρίνεται σε δύο κριτήρια: 1) ιστορικό - να διατηρήσει τη δομή που υποθέτουμε ότι είχε το αρχείο κατά την παραγωγή του, 2) πρακτικό - να δίνει εύκολες και άμεσες απαντήσεις στα επιτακτικότερα και συνθέστερα ερευνητικά και διοικητικά αιτήματα.

Συνοπτικός θεματικός κατάλογος

Η πρώτη σφραγίδα του Πανεπιστημίου Αθηνών (φυλάσσεται στο Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου).

A.1. Αρχείο Γραμματείας Συγκλήτου

- Πρακτικά Συνεδριάσεων της Συγκλήτου: τόμοι 1-79B, έτη 1842-1968
- Πρακτικά Συνεδριάσεων της Συγκλήτου: έτη 1968-1982
- Πρακτικά Συγκλητικής Επιτροπής: έτη 1970-1977
- Ευρετήρια Πρακτικών Συγκλήτου: τόμοι 1-67, έτη 1897-1962
- Ευρετήρια Πρακτικών Συγκλήτου: έτη 1962-1983 (η σειρά δεν είναι πλήρης)
- Ακίνητα Πανεπιστημίου Αθηνών
- Οργανόγραμμα Πανεπιστημιακής Λέσχης
- Τοπογραφικά Πανεπιστημίου Αθηνών

- Κτηματολόγιο Πανεπιστημίου Αθηνών
- Επίτιμοι καθηγητές
- Βιβλίο Αρχαιρεσιών: τόμοι 1-5, έτη 1837-1959

A.2. Αρχείο Πρωτοκόλλου 1837-1953

- Θεματικές κατηγορίες:
1. Αλληλογραφία
 2. Διάφορα (εισερχόμενα-εξερχόμενα)
 3. Εκπαιδευτικά - Οικονομικά - Δικαστικά - Διάφορα [Οικονομική διαχείριση, Δαπάνες Πανεπιστημίου, Προϋπολογισμός, Σχολές, Επισημονικές Συλλογές, Παραρτήματα, Προγράμματα Διδαχθέντων Μαθημάτων, Εκ-

παίδευση, Εξεταστική Επιτροπή για Αλλοδαπούς, Δικαστικά, Συνδρομές προς Έκδοση Συγγραμμάτων, Αγορές-Δωρεές Βιβλίων Καλλιτεχνία, Ευρετήρια, Διάφορα]

A.3. Αρχείο Διεύθυνσης των Σχολών

- Γενικά Μητρώα ανανεώσεων Εγγραφών των Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1875-1935

A.4. Αρχείο Θεολογικής Σχολής

- Πρακτικά Συνεδριάσεων Θεολογικής Σχολής, 1857-1967
- Πρακτικά Εκλογής Καθηγητών, 1965

- Υποβολή υποψηφιοτήτων για διδακτικές θέσεις, έτη 1957-1969
- Διδακτορικές Διατριβές
- Εξετάσεις, έτη 1893-1958
- Μητρώα Φοιτητών, έτη 1922-1953
- Αρχείο Γραμματείας, έτη 1924-1965
- Σχέδια Πτυχίων, 1950-1964
- Βιβλιάρια Σπουδών, 1922-1968
- Πρωτότυπα Πτυχίων – Καθομολογήσεις

A.5. Αρχείο Φιλοσοφικής Σχολής

- Πρακτικά Συνεδριών Φιλοσοφικής Σχολής, έτη 1867-1964
- Αρχείον, έτη 1894-1953
- Εξετάσεις, 1852-1964
- Εισιτήριοι διαγωνισμοί, έτη 1955-1964
- Απολυτήρια, έτη 1934-1964
- Διδακτορικές διατριβές, έτη 1942-1963
- Εισηγητικές εκθέσεις, έτη 1955-1967
- Μητρώων Φοιτητών, 1912-1960
- Γενικό Μητρώο Φιλοσοφικής Σχολής, έτη 1922-1959
- Ποικίλα

A.6. Αρχείο Ιατρικής Σχολής

- Πρακτικά Συνεδριών Ιατρικής Σχολής, τόμοι 1- 44, έτη 1851-1962
- Πρακτικά Συνεδριών Ιατρικής Σχολής, έτη 1965-1982
- Ποικίλα
- Διδακτορικές διατριβές. (το μεγαλύτερο μέρος έχει κατατεθεί στο ΕΚΤ)

- Πτυχιακές Εξετάσεις- Πτυχία, έτη 1877-1960

A.6./β Φαρμακευτική Σχολή

- Πρακτικά Συνεδριάσεων Φαρμακευτικής Σχολής, 1851-1892

A.7. Αρχείο Νομικής Σχολής

- Πρακτικά Συνεδριάσεων Νομικής Σχολής, έτη 1866-1970
- Ευρετήριο Πρακτικών Συνεδριών της Νομικής Σχολής, έτη 1911-1967
- Εξετάσεις γραπτές, προφορικές, τμηματικές, πτυχιακές, έτη 1858-1967
- Μητρώα Φοιτητών, έτη 1927-1963
- Δελτία Φοιτητών, 1937-1964
- Ποικίλα

A.8. Αρχείο Φυσικομαθηματικής Σχολής

- Πρακτικά Συνεδριάσεων Φυσικομαθηματικής Σχολής, έτη 1896-1971
- Πτυχιακές Εξετάσεις, έτη 1921-1959

A.9. Δημοσιεύματα του Πανεπιστημίου Αθηνών

- (Αρχεία: α) Εθιμοτυπίας β) Διεύθυνσης δημοσιευμάτων και εκδόσεων, αγορές)
- Επετηρίδες Πανεπιστημίου Αθηνών, έτη 1864-2002
- Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, έτη 1956-1994
- Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, έτη 1954-1995
- Επίσημοι Λόγοι, έτη 1956-1997

- Πρυτανικοί Λόγοι, έτη 1837-1966
- Λόγοι που εκφωνήθηκαν την 20η Μαΐου, επέτειο της καθιέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, έτη 1846-1860
- Λόγοι που εκφωνήθηκαν την 30η Ιανουαρίου, γιορτή των Τριών Ιεραρχών, έτη 1848-1979
- Εκθέσεις Ράλλειου Ποιητικού Διαγωνισμού, έτη 1856 & 1857
- Εκθέσεις Βουτσιναιίου Ποιητικού Διαγωνισμού, έτη 1862-1876
- Ροδοκανάκειος Φιλολογικός Αγών, έτη 1861, 1863, 1865, 1867
- Κρίσις του Λασάνειου Δραματικού Αγώνος, έτη 1889, 1891, 1896, 1898, 1904
- Οικονόμιος Μεταφραστικός Αγών, έτη 1876, 1879
- Οικονόμιος περί συγγραφής στοιχειώδους εγχειριδίου της Φυσικής Αγών, έτη 1883
- Σεβαστοπούλειο Διαγώνισμα, έτη 1902 & 1919
- Γρηγορίου Κωνσταντίνου Φιλοσοφικόν Διαγώνισμα, έτη 1902 & 1908
- Σγούτειον Νομικόν Διαγώνισμα, έτη 1884 & 1886
- Λοιπά Δημοσιεύματα
- Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, έτη 1926-1995
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, έτη 1836-1893
- Αγορεύσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου, έτη 1909-1956 (12 τόμοι)

Β.1. Προσωπικά Αρχεία των Καθηγητών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Αρχείο Ανδρέα Ανδρεάδη
Αρχείο Δημητρίου Παπούλια
Αρχείο Σπυρίδωνα Λάμπρου
Αρχείο Θεόφιλου Βέικου
Αρχείο Μιχαήλ Μουτσούλα

Αρχείο Βασιλείου Σφυρόερα

Γ.1. Φωτογραφικό υλικό (Αρχείο Εθιμοτυπίας)

Άλμπουμ με φωτογραφίες από εκδηλώσεις του Πανεπιστημίου Αθηνών, έτη 1967-1995

Γ.2. Ηχητικό υλικό

Γ.3. Κινηματογραφικό υλικό που αναφέρεται στο Πανεπιστήμιο

Δ.1. Συλλογή προσωπογραφιών καθηγητών του Πανεπιστημίου

1.

2.

3.

4.

5.

1. Ο λόγος του πρώτου Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κωνσταντίνου Σινά, που εκφωνήθηκε στην τελετή παράδοσης της Πρυτανείας στις 3 Μαΐου 1838.
2. Διαγωνισμός Δ. Οικονόμου, 1873.
3. Εορτασμός των Τριών Ιεραρχών το 1937 στην Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου.
4. Το Αρεταίειο Νοσοκομείο (δεκαετία 1930).
5. Το φοιτητικό αναγνωστήριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης (δεκαετία 1930).

Η βιβλιοθήκη

Το Ιστορικό Αρχείο διαθέτει μια μη δανειστική, ειδική βιβλιοθήκη, προσανατολισμένη ώστε να εξυπηρετεί τους κεντρικούς στόχους του ΙΑ.ΕΚΠΑ Αποτελείται από βιβλία και δακτυλόγραφα έντυπα που εντάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- α)** στα δημοσιεύματα του Πανεπιστημίου Αθηνών από την ίδρυσή του έως σήμερα (ενδεικτικώς: επετηρίδες, πρυτανικοί λόγοι, πανηγυρικοί λόγοι, κρίσεις επιστημονικών και λογοτεχνικών διαγωνισμών, επιστημονικές επετηρίδες, οδηγοί σπουδών)
- β)** στις επιστημονικές εργασίες που υποβλήθηκαν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (ενδεικτικώς: διδακτορικές διατριβές, διατριβές επί υφηγεσία)
- γ)** στα δημοσιεύματα άλλων ελληνικών πανεπιστημίων αλλά και πανεπιστημίων του εξωτερικού
- δ)** στη βιβλιογραφία για την ιστορία των πανεπιστημίων, την ιστορία και την κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, την ιστορία και τη φιλοσοφία των επιστημών
- ε)** στα σημαντικά βοηθήματα για τη μελέτη της νεότερης ελληνικής και διεθνούς ιστορίας.

1.

2.

3.

4.

5.

1. Έκδοση για τα 50 χρόνια του Πανεπιστημίου από τον Ιωάννη Πανταζίδη, 1889.
2. Έκθεση για την οικονομική κατάσταση του Πανεπιστημίου το 1930 από τους Δ. Μάξιμο, Εμμ. Τσουδερό, Θρ. Γ. Πετμεζά και Κ. Βαρβαρέσσο.
3. Έκθεση για την αναδιοργάνωση του Πανεπιστημίου από τον Κ. Καραθεοδωρή, 1930.
4. Έκδοση για τα 100 χρόνια του Πανεπιστημίου, 1937.
5. Τεύχος της Νέας Εστίας με αφιέρωμα στα 100 χρόνια του Πανεπιστημίου, 1937.

Το Ιστορικό Αρχείο έχει δημιουργήσει στο χώρο του μια αίθουσα εκδηλώσεων με την ονομασία Κ.Θ. Δημαρά που μπορεί να φιλοξενήσει ένα ακροατήριο 65 περίπου ατόμων.

Στο Ιστορικό Αρχείο έχουν διδάξει σημαντικοί Έλληνες και ξένοι επιστήμονες στο πλαίσιο μεταπτυχιακών σεμιναρίων και κύκλων διαλέξεων σχετικών με την Ιστορία του Πανεπιστημίου στο πλαίσιο της νεότερης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής ιστορίας, της ιστορίας της ιστοριογραφίας και της κοινωνικής θεωρίας. Επιπλέον, έχουν πραγματοποιηθεί συνέδρια και ειδικές εκδηλώσεις, στις οποίες οι ομιλητές ανακοίνωσαν τα συμπεράσματα των ερευνών τους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου σεμιναρίου αποτελεί το διατμηματικό μεταπτυχιακό σεμινάριο με τίτλο «Προσεγγίσεις στην ιστορία του Πανεπιστημίου Αθηνών (19ος – αρχές 20ου αιώνα)», το οποίο εντάσσεται στο μεταπτυχιακό κύκλο του Τμήματος Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης σε συνεργασία με το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας (Φιλοσοφική Σχολή ΕΚΠΑ) και το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας (Πάντειο Πανεπιστήμιο). Το σεμινάριο, το οποίο συντονίζεται από το ΙΑ.ΕΚΠΑ και φιλοξενείται στην αίθουσα εκδηλώσεών του, ξεκίνησε το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2009-2010 και συνεχίζεται μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012. Στόχος του είναι να προσεγγίσει τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της ανώτατης εκπαίδευσης, εξετάζοντας πολυπρισματικά και ενταγμένο στα ευρύτερα ευρωπαϊκά συμφραζόμενα έναν από τους κεντρικότερους θεσμούς του Ελληνικού κράτους, το Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η αίθουσα εκδηλώσεων του Ιστορικού Αρχείου.

A. Ιστορία του Πανεπιστημίου Αθηνών 1837-1937
(κοινή έκδοση Πανεπιστημίου Αθηνών και Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης, 2012)

Στο πλαίσιο των ερευνητικών δραστηριοτήτων του ΙΑ.ΕΚΠΑ, εκπονήθηκε από τους Κ. Γαβρόγλου (καθηγητή ιστορίας των επιστημών στο Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης, και αντιπρόεδρο της ΔΕ του ΙΑ.ΕΚΠΑ), Β. Καραμανωλάκη (Λέκτορα Ιστορίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ) και Χ. Μπάρκουλα (Δρ. Ιστορίας, Ερευνήτρια ΙΑ.ΕΚΠΑ) μελέτη σχετικά με τα εκατό πρώτα χρόνια λειτουργίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η μελέτη βασίζεται στην υπάρχουσα βιβλιογραφία αλλά και σε μια επιλεκτική ερευνητική αναζήτηση και επιχειρεί να αναδείξει την ιστορία του Πανεπιστημίου Αθηνών, με βάση μια σειρά από άξονες όπως την οργάνωση σπουδών, το διδακτικό προσωπικό, το φοιτητικό σώμα, τα οικονομικά του, τη λειτουργία και τη δράση των παραρτημάτων του κ.ά. Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια να επισημανθούν οι περαιτέρω ερευνητικοί δρόμοι που θα μπορούσαν να διερευνηθούν ώστε να οδηγηθούμε σε μια πιο επισταμένη και ολοκληρωμένη μελέτη της ιστορίας του Αθηνών.

B. Το Ιστορικό Αρχείο, αξιοποιώντας το πλούσιο τεκμηριωτικό του υλικό, προχώρησε στην εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων για την ιστορία των Σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η δομή των ερευνών αυτών αρθρώνεται γύρω από δύο άξονες: α) το ακαδημαϊκό προφίλ των ατόμων που

δίδαξαν στην εκάστοτε Σχολή, β) την εξέλιξη των γνωστικών αντικειμένων (1837-1982). Οι έρευνες αυτές καταγράφουν τις θεσμικές αλλά και τις ιδιαίτερες για την πορεία κάθε Τμήματος των Σχολών τομές, εγείροντας έτσι πολλαπλά ζητήματα για περαιτέρω μελέτη, όπως: τη συγκριτική ανάγνωση της εξέλιξης των γνωστικών αντικειμένων στην Ελλάδα με την αντίστοιχη διαδικασία στην Ευρώπη, την ανάδειξη των επαγγελματικών ειδικεύσεων και δεξιοτήτων ανά κλάδο, τη σχέση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών, τη σχέση ακαδημαϊκής και ευρύτερης δημόσιας παρουσίας των διδασκόντων πανεπιστημιακών κ.ο.κ.

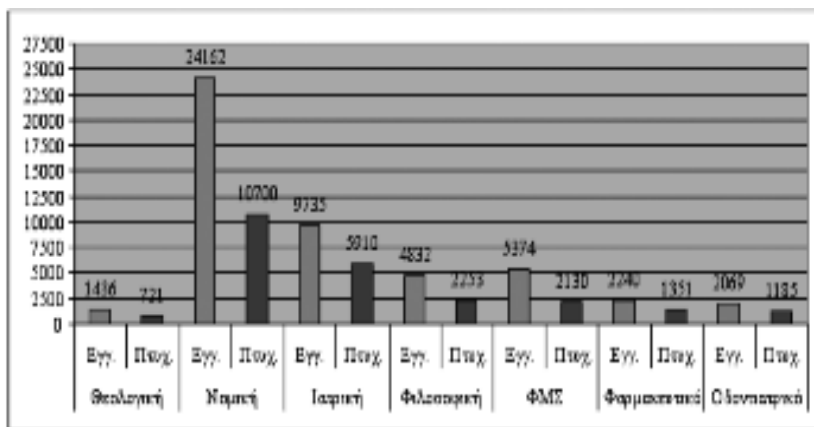
Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί

1) η έρευνα για τη Σχολή Θετικών Επιστημών που καλύπτει τα πρώτα εκατό χρόνια της ίδρυσης της ως αυτόνομης Σχολής το 1904. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι διαθέσιμα στο διαδικτυακό τόπο του ΙΑ.ΕΚΠΑ στη διεύθυνση

<http://www.archive.uoa.gr/~istweb/modx/index.php?id=200>

2) η έρευνα για τη Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Ο πρώτος τόμος αυτής της έρευνας εκδόθηκε το 2010 υπό τον τίτλο *Νομική Σχολή (1837-1982). Διδακτικό Προσωπικό. Μαθήματα. Τόμος Ι* από το Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ και τις εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Εκτός αυτών των ερευνών, που έχουν ολοκληρωθεί, έχουν δρομολογηθεί οι αντίστοιχες έρευνες και για τις υπόλοιπες Σχολές.

Σύνολο εγγεγραμμένων και πτυχιούχων ανά Σχολή (1911-1937). Ο πίνακας περιλαμβάνεται στο βιβλίο Ιστορία του Πανεπιστημίου Αθηνών 1837-1937.

Το Ιστορικό Αρχείο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών διοικείται από Διοικούσα Επιτροπή. Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής ορίζεται ο εκάστοτε Αντιπρύτανης Φοιτητικής Μέριμνας & Εξωτερικών Σχέσεων του Πανεπιστημίου. Χρέη Προέδρου εκτελεί ο εκάστοτε Αντιπρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής.

Η τωρινή Διοικούσα Επιτροπή, η οποία ορίστηκε από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου, αποτελείται από τους εξής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΛΙΑΚΑΚΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Αθηνών,
Καθηγητής Χειρουργικής, Ιατρική Σχολή

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ ΚΩΣΤΑΣ
Καθηγητής Ιστορίας των Επιστημών,
Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης

ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου,
Τμήμα Νομικής

ΒΡΟΤΣΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Καθηγητής Τμήματος Οδοντιατρικής

ΖΩΡΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ

Καθηγητής Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας & Φιλολογίας

ΚΟΥΜΠΑΡΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Καθηγητής Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

ΛΙΑΚΟΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

Καθηγητής Νεότερης και Σύγχρονης

Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

ΜΠΟΥΡΝΟΒΑ ΕΥΓΕΝΙΑ

Καθηγήτρια Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας της Σύγχρονης Ελλάδας,
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

ΠΑΠΑΔΙΑ-ΛΑΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Καθηγήτρια Ιστορίας Νέου Ελληνισμού, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΙΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Καθηγητής Αλγεβρας – Συνδυαστικής Πιθανοτήτων, Τμήμα Μαθηματικών

Μέλη της Διοικούσας Επιτροπής έχουν διατελέσει στο παρελθόν οι:

Αβδελά Έφφ, Αλιβιζάτος Νικόλαος-Μιχαήλ, Γαβρόγλου Κώστας,

Γέμτος Πέτρος, Δερτιλής Γιώργος, Ζώρας Γεράσιμος, Καράκωστας

Ιωάννης, Καραποστόλης Βασίλης, Κατσιαρδής Όλγα, Κρεμμυδάς

Βασίλης, Κριμπάς Κώστας, Κωστής Κώστας, Λαμπρινουδάκης Βασίλειος,

Λεονταρίτης Γιώργος, Λιάκος Αντώνης, Μειμάρης Μιχαήλ, Μπουραζέλης

Κωνσταντίνος, Μπουρνόβα Ευγενία, Πανούσης Ιωάννης, Παπαδία-Λάλα

Αναστασία, Παπασταυρίδης Σταύρος, Ρηγίνος Μιχάλης, Σβολόπουλος

Κωνσταντίνος, Σφηκόπουλος Θωμάς,

Χαλάτσος Κωνσταντίνος, Χριστοδούλου Γεώργιος

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΔΕΡΤΙΛΗΣ ΠΩΡΓΟΣ

Directeur d' Études, École des Hautes Études en Sciences Sociales Paris,
Ομότιμος Καθηγητής Ιστορίας - Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

ΜΑΚΡΙΝΑ ΤΣΙΩΤΑΚΗ

Υπεύθυνη γραμματείας του ΙΑ.ΕΚΠΑ

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΧΑΧΛΑΚΗΣ

Υπεύθυνος συντήρησης αρχαιακής συλλογής και επόπτης κτιρίου

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Δρ. Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας,
Υπεύθυνος βιβλιοθήκης

ΧΑΙΔΩ ΜΠΑΡΚΟΥΛΑ

Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης,
Υπεύθυνη αρχαιακής συλλογής

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΒΑΛΑΤΣΟΥ

Ιστορικός, διδακτορική ερευνήτρια

*Εικόνες από τις δραστηριότητες των πανεπιστημιακών εργαστηρίων
στη διάρκεια της δεκαετίας του 1930*

Αίθουσα ασκήσεων Εμβρυολογίας και Ιστολογίας.

Αίθουσα πειραματικής διδασκαλίας του Φυσιολογείου.

Αίθουσα ασκήσεων του Εργαστηρίου Σεισμολογίας.

Πρότυπο οινοποιείο του Εργαστηρίου Οργανικής Χημείας.

*Αίθουσα ασκήσεων του Εργαστηρίου Μηχανολογίας
και Σχεδίων.*

*Αίθουσα διδασκαλίας του Γεωλογικού και
Παλιοντολογικού Εργαστηρίου.*

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ιστορικό Αρχείο

www.archive.uoa.gr

Σκουφά 45, 10672 Αθήνα, Τηλ.: 210 36 89 522 (γραμματεία), 210 36 89 529 (αναγνώστηριο)
Φαξ: 210 36 89 532, e-mail: mtsot@archive.uoa.gr